

Handläggare: Christina Almqvist
Telefon: 08-508 19 231

Till
Farsta stadsdelsnämnd
2010-09-30

Förslag till gemensam värdegrund för äldreomsorgen i Stockholm

Yttrande till kommunstyrelsen

Förslag till beslut

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Ulla Thorslund
stadsdelsdirektör

Ingrid Friberg
avdelningschef

Sammanfattning

På uppdrag av kommunfullmäktige har äldrenämnden utformat ett förslag till gemensam värdegrund för äldreomsorgen i Stockholm. Riksdagen har därefter beslutat om en nationell värdegrund för äldreomsorgen. I linje med riksdagens beslut föreslår äldrenämnden nu följande formulering för stadens värdegrund:

Äldreomsorgen i Stockholms stad ska präglas av självbestämmande, individualisering och valfrihet. Utformningen av det stöd som ges ska inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande, trygghet och meningsfullhet.

Förvaltningen ställer sig positiv till äldrenämndens förslag. En värdegrund som direkt kopplas till lokala värdighetsgarantier bör leda till ett ökat fokus på varje individ och dennes personlighet och välbefinnande.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av avdelningen för äldre. Stadsdelsnämndens pensionärsråd behandlar ärendet vid sitt möte den 20 september.

Bakgrund

Riksdagen har antagit regeringens proposition om värdigt liv i äldreomsorgen. Att propositionen antagits innebär tre lagändringar:

- En bestämmelse i socialtjänstlagen (SoL) om en nationell värdegrund för äldreomsorgen. Socialtjänstens omsorg om äldre ska inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande.
- En bestämmelse i SoL om att den äldre personen, så långt möjligt, ska kunna välja när och hur stöd och hjälp i boendet och annan lättåtkomlig service ska ges.
- En lagändring som ger kommunerna befogenhet att lämna kompensation till en enskild person. Lagändringen stärker framför allt möjligheten att upprätta lokala värdighetsgarantier.

Regeringen har avsatt 90 miljoner kronor för 2010 och därefter årligen 80 miljoner kronor bland annat för att implementera värdegrunden i äldreomsorgen.

Den nationella värdegrund för äldreomsorgen som ska införas som en bestämmelse i socialtjänstlagen (SoL) lyder:

Socialtjänstens verksamhet, som rör omsorg om äldre, ska inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande).

Den nya nationella värdegrunden för äldreomsorgen syftar till att stärka äldre personers rätt att leva ett värdigt liv och känna välbefinnande. Med begreppet värdighet menas att en person även vid hög ålder ska ha rätt att leva sitt liv utifrån sin identitet och personlighet. Värdegrunden ska skrivas in i socialtjänstlagen.

Värdegrunden ska gälla för både offentlig och enskilt bedriven verksamhet. Vidare omfattar den såväl handläggning av ärenden som utförande av insatser. Den ska vara vägledande i äldreomsorgens verksamheter och därmed för personalens bemötande och agerande.

Äldrenämnden har på uppdrag av kommunfullmäktige utarbetat ett förslag till gemensam värdegrund för äldreomsorgen i Stockholm. Förslaget, som ansluter till den nationella värdegrunden, har remitterats till samtliga stadsdelsnämnder för yttrande senast den 30 oktober 2010.

Remissen i sammanfattning

Äldrenämnden har formulerat en gemensam värdegrund för Stockholms stad som ansluter såväl till lagändringen som till stadens äldreplan. Äldrenämnden föreslår att Stockholms stads gemensamma värdegrund formuleras på följande sätt:

Äldreomsorgen i Stockholms stad ska präglas av självbestämmande, individualisering och valfrihet. Utformningen av det stöd som ges ska inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande, trygghet och meningsfullhet.

Enligt äldrenämnden bör arbetet med värdegrunden integreras i stadens system för ledning och styrning (ILS), genom exempelvis beslut i budgeten för 2011 om en obligatorisk aktivitet för stadsdelsnämnderna att arbeta med värdegrunden. På sikt kan en indikator inom området övervägas. Stadsdelsnämndernas arbete med värdegrunden kommer att ingå som en del i äldrenämndens verksamhets- och kvalitetsredovisning.

Värdegrunden ska gälla för både offentlig och enskilt bedriven verksamhet. Staden har det yttersta ansvaret för kvaliteten i såväl egenregi som de verksamheter som utförs på entreprenad åt staden. Värdegrunden ska därför finnas med i förfrågningsunderlag och avtal inom äldreomsorgen.

Vidare poängterar äldrenämnden att värdegrunden bör konkretiseras i den praktiska verksamheten och anpassas till den verklighet som varje utförarenhet respektive biståndshandläggarenhet står inför. Under förutsättning att värdegrunden fastställs av kommunfullmäktige kommer äldrenämnden att ta fram ett vägledningsmaterial för att underlätta implementeringen i verksamheterna. Materialet kommer att bestå dels av en folder, dels av studiematerial på stadens webbplats. Äldrenämnden avser även att under år 2010 genomföra dialogmöten som stöd till stadsdelsnämndernas arbete med att införa värdegrunden.

Ledarskap

Enligt regeringens proposition är det mest effektivt att satsa på ledarna för att stimulera till genomslag för värdegrunden. Äldrenämnden menar att ledarskapet är en av de viktigaste förutsättningarna för en välfungerande verksamhet. Det krävs välutbildade ledare som kan arbeta nära sina medarbetare för att arbetet med värdegrunden ska ge resultat. Stadens värdegrund kommer att ingå som en del av den befintliga ledarutbildningen.

Värdighetsgarantier

Att formulera värdighetsgarantier är ett förslag i propositionen som ska syfta till att tydliggöra för alla vad äldreomsorgen ska erbjuda och vad de äldre och deras närstående kan förvänta sig när de behöver äldreomsorg. Äldrenämnden menar att det måste vara tydligt vad äldreomsorgen kan erbjuda och vad de äldre och deras närstående kan förvänta sig. Stadens system med kvalitetsgarantier har stora likheter med de föreslagna värdighetsgarantier. Äldrenämnden föreslår att verksamheter inom äldreomsorgen kompletterar kvalitetsgarantierna i ILS med äldreomsorgens värdegrund. Värdegrunden ska vara en del i det större kvalitetsutvecklings- och uppföljningsarbetet.

Värdegrundsmärkning

I propositionen framhålls att värdegrundsmärkning kan komplettera öppna jämförelser som verktyg för jämförelser mellan enskilda verksamheter. Det system som föreslås i propositionen ska vara frivilligt, men förutsätter en utomstående granskare. Socialstyrelsen har fått i uppdrag att utforma och initiera systemet samt etablera en förvaltning av det. Äldrenämnden föreslår att staden avvaktar systemets närmare utformning innan ställning tas till om systemet ska införas generellt i staden eller vara frivilligt för de kommunala utförarna liksom för de privata utförarna.

Kompensation till enskilda

En ny lag införs som ger kommunerna befogenhet att lämna ersättning till en enskild person om kommunen inte inom skäligen tid verkställt ett beslut om bistånd enligt socialtjänstlagen (2001:453) eller om kommunen inte kunnat ge en enskild person det bistånd som socialnämnden garanterat. Äldrenämnden menar att det finns flera skäl till att vara tveksam till att införa en möjlighet att ge kompensation till enskilda personer. Det är bland annat viktigt att det inte uppfattas som att kommunen köper sig fri liksom att den kommunala likställighetsprincipen beaktas. Vidare framhålls att brister och synpunkter bäst åtgärdas genom dialog. Ekonomisk ersättning ska därför bara ses som en sista utväg och som ett komplement när alla andra möjligheter är uttömda. Äldrenämnden bedömer att riktlinjer för tillämpningen inom staden behövs innan möjligheten att ge kompensation kan utnyttjas.

Finansiering

Äldrenämndens information till stadsdelsnämnderna avseende implementering av värdegrunden beräknas rymmas inom ordinarie budget. Äldrenämnden undersöker också möjligheterna för staden att ta del av de statliga medel som avsatts för arbetet med värdegrund.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltning ställer sig positiv till förslaget om en gemensam värdegrund för äldreomsorgen i Stockholms stad. Vidare anser förvaltningen att det är värdefullt att bryta ned de övergripande målen i socialtjänstlagen till en konkret värdegrund. En gemensam värdegrund för äldreomsorgen i Stockholms stad som direkt kopplas till lokala värdighetsgarantier bör leda till ett ökat fokus på varje individ och dennes personlighet och välbefinnande. Att äldrenämnden kommer att ta fram ett vägledningsmaterial för att underlätta implementeringen av värdegrunden anser förvaltningen vara positivt.

Ledarskapet har stor betydelse för möjligheterna att värdegrunden ska tillämpas i verksamheterna. Förvaltningen ser positivt på att värdegrunden blir en del av stadens befintliga ledarutbildning. Vidare anser förvaltningen att det är nödvändigt att värdegrunden är en del av samtliga enheters kvalitetsarbete och integreras i stadens system för ledning och styrning (ILS).

Att de äldre och deras närstående vet vad äldreomsorgen har att erbjuda och vad de kan förväntas sig anser förvaltningen vara av högsta vikt. Värdighetsgarantier bidrar till ökad tydlighet av vad äldreomsorgen har att erbjuda. Att värdighetsgarantierna i stort sett kan jämföras med stadens system för kvalitetsgarantier överensstämmer med förvaltningens uppfattning.

Att värdegrundsmärka verksamheter är ett frivilligt system i arbetet med värdegrunden. Socialstyrelsen har nu fått i uppdrag att utforma ett system för värdegrundsmärkning. Äldrenämnden föreslår att stadens ska avvakta att ta ställning om systemet ska införas i staden. Förvaltningen anser att värdegrundsmärkning kan fungera som en kvalitetsindikator som kan komplettera öppna jämförelser och öka möjligheterna för kunderna att jämföra olika verksamheter inför en valsituation. Att värdegrundsmäta kan även ses som ett sätt att följa upp att verksamheterna arbetar i enlighet med värdegrunden.

Förvaltningen instämmer i Äldreförvaltningens förslag om att inte ge kompensation till enskilda personer.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Bilaga

Äldrenämndens förslag till gemensam värdegrund för äldreomsorgen i Stockholm